

Obsah

1. Úvod	9
2. Družicová navigace	12
2.1. Princip družicové navigace	12
2.1.1. Úhломěrné systémy družicové navigace	12
2.1.2. Dopplerovské systémy družicové navigace	12
2.1.3. Dálkoměrné systémy	14
<i>Aktivní dálkoměrné systémy</i>	14
<i>Pasivní dálkoměrné systémy</i>	15
2.1.4. Interferometrické systémy	19
2.1.5. Interferometrické měření na nosné	20
2.2. Systémy družicové navigace	20
2.2.1. Transit	21
2.2.2. NAVSTAR - GPS	21
2.2.3. Glonass	22
2.2.4. Geostar	22
2.2.5. Locstar	23
2.2.6. Granas	23
2.2.7. Navsat	24
2.2.8. Starfix	24
2.2.9. Omnitrac	26
2.2.10. Euteltracs	26
2.2.11. GNSS	29
3. Systém družicové navigace GPS	31
3.1. Historie a současnost systému GPS	31
3.2. Signál GPS a jeho zpracování	34
3.2.1. Kódy družic	35
3.2.2. Data vysílaná družicemi - navigační zpráva	37
3.2.3. Struktura přijímače GPS	38
3.3. Přesnost GPS	42
3.3.1. Činitel zhoršení přesnosti PDOP	42
3.3.2. Opatření pro dosažení vysoké přesnosti	44
3.3.3. Služby SPS a PPS, výběrový přístup	45
3.4. Diferenční GPS	47
4. Přijímače (uživatelská zařízení) pro družicovou navigaci GPS	49
4.1. Typické uspořádání přijímače	49
4.1.1. Anténa	49
4.1.2. Blok anténní elektroniky (AE)	50
4.1.3. Přijímač a počítač (RPU)	51

4.1.4. Řídicí a zobrazovací jednotka (CDU).....	51
4.1.5. Zaváděč dat.....	52
4.2. Moduly pro finální výrobce (OEM).....	53
4.3. Přijímače - karty do počítačů	53
4.4. Přijímače přenosné (man-pack) a kapesní (hand-held).....	54
4.5. Referenční stanice	55
4.6. Hlavní výrobci a parametry uživatelských zařízení	56
4.7. Výroba a vývoj přijímačů GPS v České republice.....	57
5. Aplikace družicové navigace.....	59
5.1. Aplikace v civilním letectví	59
5.1.1. Dostupnost signálu GPS pro civilní letectví a její zajištění.....	59
5.1.2. Přijímače GPS v civilním letectví	63
5.2. Vojenské aplikace	63
5.3. Další aplikace	65
5.3.1. Použití GPS v námořní dopravě	65
5.3.2. Použití GPS v geodézii.....	65
5.3.3. Použití GPS v pozemní dopravě.....	66
5.3.4. Použití GPS pro měření úhlů.....	66
5.3.5. Použití GPS pro měření času.....	66
5.3.6. Použití GPS v zemědělství	66
6. Systémy ADS a CNS	68
7. Další rozvoj družicové navigace	71
7.1. Podporovaný (integrováný, sdružený) přijímač GPS.....	71
7.2. Rozšíření systému GPS družicemi systému GLONASS	72
7.3. Velkoplošný rozšířený družicový navigační systém WAAS	74
7.3.1. Systém WADGPS	74
7.3.2. Systém WAAS (civilní).....	74
7.4. Rozšířený systém GPS - AGPS	77
7.4.1. Kosmický segment AGPS	78
7.4.2. Pozemský segment AGPS	79
7.4.3. Signál AGPS.....	79
7.4.4. Některé provozní otázky systému AGPS	81
8. Obsah navigační zprávy GPS a algoritmy s ním spojené	82
8.1. Struktura zprávy	82
8.2. Paritní bity.....	82
8.3. Slova TLM a HOW	83
8.4. Obsah 1. podrámce.....	84
8.4.1. Standardní algoritmus výpočtu odchylky časové základny družice	85

8.5. Obsah 2. a 3. podrámce	87
8.5.1. Standardní algoritmus výpočtu polohy družice	88
8.6. Almanach	89
8.6.1. Standardní algoritmus výpočtu přibližné polohy družice	91
8.6.2. Standardní algoritmus generování pseudonáhodné posloupnosti	91
8.7. Ostatní informace	91
8.7.1. Standardní algoritmus výpočtu korekce ionosférického zpoždění	94
8.7.2. Standardní algoritmus přepočtu UTC času z GPS času	95
9. Výpočet polohy	100
9.1. Rovnice měření	100
9.1.1. Zdánlivá vzdálenost	100
9.1.2. Zdánlivá rychlost	103
9.2. Přímý výpočet	104
9.3. Kalmanova filtrace	106
9.3.1. Algoritmus Kalmanovy filtrace	107
9.3.2. Model parametrů	109
<i>Model pohybu na dráze</i>	109
<i>Model pohybu v prostoru</i>	111
<i>Celkový model</i>	114
9.3.3. Model měření	114
9.3.4. Realizace Kalmanovy filtrace	116
9.4. Přepočet souřadnic	117
9.4.1. Transformace pravoúhlých souřadnic	117
9.4.2. Zeměpisné souřadnice	119
9.4.3. Přepočet pro Českou republiku	121
9.4.4. Nadmořská výška	124
9.4.5. Poloha a rychlost v místní souřadné soustavě	128
9.5. Čas a datum	129
10. Vlastnosti GPS-SPS	131
10.1. Definice GPS-SPS	131
10.2. Výkonnost služby SPS	132
10.2.1. Výkonnostní parametry	132
10.2.2. Pokrytí	132
10.2.3. Dostupnost služby	134
10.2.4. Spolehlivost služby	135
10.2.5. Přesnost	135
10.3. Normy minimální výkonnosti GPS-SPS	136
10.3.1. Norma pokrytí	136
10.3.2. Norma dostupnosti služby	136

10.3.3. Norma spolehlivosti služby	137
10.3.4. Norma přesnosti.....	138
10.4. Charakteristiky výkonnostních parametrů GPS-SPS	138
10.4.1. Charakteristiky pokrytí	139
10.4.2. Charakteristiky dostupnosti služby.....	140
10.4.3. Charakteristiky spolehlivosti	141
10.4.4. Charakteristiky přesnosti určení polohy	142
10.4.5. Charakteristiky opakovatelné přesnosti.....	144
10.4.6. Charakteristiky relativní přesnosti.....	145
11. Vlastnosti GPS-SPS na území ČR	146
11.1. Viditelnost družic z území ČR.....	146
11.2. Koeficienty DOP na území ČR.....	148
11.3. Záznam měření - SA zapnuto.....	150
11.4. Zvýšení přesnosti průměrováním.....	153
11.5. Záznam měření - SA vypnuto	153
12. Diferenční GPS.....	156
12.1. Princip diferenčního GPS.....	156
12.2. Přehled diferenčních metod.....	158
<i>Korigované údaje</i>	158
<i>Čas provedení korekce</i>	158
<i>Místo provedení korekce</i>	159
12.3. Určení korekcí	159
12.3.1. Referenční stanice s časovým etalonem	159
12.3.2. Referenční stanice s nestabilním oscilátorem.....	160
12.3.3. Referenční stanice se stabilním oscilátorem.....	162
12.3.4. Srovnání způsobů generování korekcí.....	163
12.3.5. Požadavky na kvalitu časové základny.....	164
12.4. Doporučení RTCM SC-104	165
12.4.1. Referenční stanice podle RTCM SC-104	166
12.4.2. Uživatelské zařízení podle RTCM SC-104	167
12.4.3. Komunikační kanál podle RTCM SC-104	168
12.4.4. Formát dat RTCM SC-104	169
<i>Hlavička zprávy</i>	169
<i>Zpráva typu 1</i>	171
<i>Zpráva typu 2</i>	173
<i>Zpráva typu 3</i>	173
<i>Zpráva typu 6</i>	174
<i>Zpráva typu 9</i>	175
<i>Zpráva typu 16</i>	175
12.4.5. Rozhraní uživatelského zařízení	176
<i>Formát "6 z 8"</i>	176

<i>Formát "8 z 8"</i>	177
12.5. Rádiová distribuce korekcí	177
12.5.1. Požadavky na rádiový kanál	177
<i>Pokrytí</i>	178
<i>Přenosová rychlost a zpoždění v kanálu</i>	178
<i>Chybovost přenosu</i>	179
12.5.2. Volba kmitočtového pásma	180
<i>Dlouhé a velmi dlouhé vlny</i>	180
<i>Střední vlny</i>	180
<i>Krátké vlny</i>	181
<i>Velmi krátké vlny</i>	181
12.6. Některé realizované diferenční systémy	182
12.6.1. Systémy využívající středovlnné rádiové majáky	182
12.6.2. Systémy využívající geostacionární družice	183
<i>Systém SkyFix</i>	183
<i>Systém SEASTAR</i>	184
12.6.3. Systémy využívající rádiový datový systém - RDS	185
<i>Systém DCI</i>	185
<i>Systém EPOS</i>	186
<i>Systém PINPOINT</i>	186
12.6.4. Systémy s přenosem v pásmu krátkých vln	187
<i>Systém SERCEL</i>	187
<i>Systém DeltaFix LR</i>	187
12.7. Pseudolity	187
12.7.1. Rušení signálem pseudolitu	188
12.7.2. Činnost pseudolitu	188
12.7.3. Příjem pseudolitu	189
12.8. Přesnost diferenčního měření	191
12.8.1. Zbytková chyba způsobená ionosférickým zpožděním	191
12.8.2. Zbytková chyba způsobená troposférickým zpožděním	197
12.8.3. Zbytková chyba způsobená nepřesnou polohou družice	199
12.8.4. Zbytková chyba způsobená záměrným zneřádněním SA	199
12.8.5. Dosažitelná přesnost	200
<i>Vícecestné šíření</i>	200
<i>Šum přijímače</i>	201
<i>Nepřesnosti při zpracování změřených údajů</i>	202
12.8.6. Celková chyba diferenčního měření	202
13. Velkoplošné diferenční GPS	205
13.1. Princip WADGPS	206
13.2. Systém RA (Regional Augmentation)	206
13.2.1. Signál RA	207
<i>Přenos dat</i>	207
<i>Pseudonáhodné posloupnosti</i>	207

13.2.2. Formát dat RA	207
<i>Formát bloku dat</i>	208
<i>Zpráva typu 1 - maska identifikátorů družic</i>	210
<i>Zpráva typu 2 - rychlé korekce</i>	210
<i>Zpráva typu 25 - pomalé korekce chyb družic</i>	211
<i>Zpráva typu 24 - rychlé korekce a pomalé korekce chyb družice</i>	214
<i>Zprávy typu 18, 19, 20, 21 a 22 - maska sítě ionosférických bodů dopadu</i>	214
<i>Zpráva typu 26 - korekce ionosférického zpoždění</i>	217
<i>Zpráva typu 9 - navigační zpráva geostacionární družice</i>	220
<i>Zpráva typu 17 - almanach geostacionárních družic</i>	222
<i>Zpráva typu 27 - regionální zhoršení přesnosti</i>	222
<i>Stanovení přesnosti korekce</i>	223
<i>Zpráva typu 63 - prázdná zpráva</i>	225
<i>Zpráva typu 12 - odchylka mezi systémovým časem a časem UTC</i>	225
<i>Pravidla pro použití přijatých dat</i>	225
<i>Četnost vysílání zpráv</i>	226
14. Přílohy	227
14.1. Parametry pohybu družice.....	227
14.1.1. Poloha družice	227
14.1.2. Plánovaná konfigurace družic GPS	230
14.1.3. Maximální rychlost a zrychlení družice	230
14.2. Korekce zpoždění v atmosféře	233
14.2.1. Korekce ionosférického zpoždění.....	234
14.2.2. Korekce troposférického zpoždění	238
14.3. Geomagnetické pole	242
14.3.1. Potenciál geomagnetického pole	242
14.3.2. Složky geomagnetické indukce	244
14.3.3. Výpočet deklinace	245
14.4. Základní pojmy z teorie chyb.....	249
14.4.1. Náhodné veličiny	249
<i>Distribuční funkce</i>	249
<i>Hustota pravděpodobnosti</i>	250
<i>Střední hodnota a směrodatná odchylka</i>	250
<i>Normální (Gaussovo) rozložení</i>	250
14.4.2. Míry přesnosti.....	250
<i>Střední kvadratická chyba</i>	251
<i>Průměrná chyba</i>	251
<i>Pravděpodobná chyba - LEP, CEP, SEP</i>	251
<i>Chyba (95 %)</i>	251
<i>Chyba 2 dRMS</i>	252
<i>Přepočet mezi různými mírami přesnosti</i>	252
Používané zkratky	254
Literatura	260

- [19] Cimbálník, M.: Vyšší geodézie geometrická a geodetické polohové základy. [Doplňkové skriptum]. Praha, ČVUT 1992.
- [20] Cimbálník, M.: Vyšší geodézie. Souřadnicové soustavy. [Doplňkové skriptum]. Praha, ČVUT 1995.
- [21] Clinton offers GPS to International Civil Air Users. *Global Positioning & Navigation News* 6 (1995), č. 7, s. 1 - 3.
- [22] Cochlar, J. - Hrdina, Z. - Vejražka, F. - Vrana, I.: Simulátor navigačního systému Navstar. [Výzkumná zpráva]. Praha, ČVUT-FEL 1987.
- [23] Colcy, J.N. - Hall, G. - Steinhäuser, R.: Euteltracs: the European Mobile Satellite Service. *Electronics & Communication Engineering Journal* 7 (1995), č. 2, s. 81 - 88.
- [24] Compact DGPS Stations NDS 200. Firemní publikace SERCEL - France.
- [25] ČSN EN 50 067, Specifikace rádiového datového systému (RDS).
- [26] Danaher, J. - Gerlach, R. R.: Digital Hopping GPS/GLONASS Receiver. *Proceedings of ION GPS-91*. Albuquerque, ION 1991, s. 69 - 76.
- [27] Diederich, P.: The developments of civil satellite navigation in Europe. *Navigation* 36 (1989), č.1, s.127-136.
- [28] Differential GPS Format for RBDS. Washington, D.C., National Radio Systems Committee 1994.
- [29] DoD Implements AS. *GPS World* 5 (1994), č. 5, s. 21.
- [30] Eckman, A.: A new international Positioning Reporting Service for maritime and land mobile users. In: *Second Technical Meeting of the Institute of Navigation, Satellite Division*. Colorado Springs, 1989.
- [31] Enge, P. - Levin, P. - Hansen, A.: Coverage of DGPS/Radiobeacons. *Navigation* 39 (1992), č. 4, s. 363-381.
- [32] European Concensus Emerges on GNSS. *GPS World* 5 (1994), č. 11, s. 16.
- [33] Eydaleine, G.: Navigation by satellite-the next step for civil aviation. *ICAO Bulletin* 43 (1988), č.3, s.16-18.
- [34] Fees, W.A. - Stephens, S.G.: Evaluation of GPS Ionospheric Time-Delay Model. *IEEE Transactions on Aerospace and Electronic Systems* AES-23 (1987), č. 3, s.332-338.
- [35] Firemní publikace Racal Positioning Systems Limited.
- [36] Gelb, A.: *Applied Optimal Estimation*. The Analytic Sciences Corporation 1974.
- [37] Georgiadou, Y. - Doucet, K.D.: The issue of selective availability. *GPS World* 1 (1990), č.5, s.53-56.
- [38] Gibbons, G.: On track with GPS. *GPS World* 1 (1990), č.3, s.28-37.
- [39] *Global Positioning System Standard Positioning Service Signal Specification*. Washington, DC, U.S. Department of Defense 1993.
- [40] GPS and RDS. Firemní publikace Differential Corrections Inc.
- [41] GPS/GLONASS activity gains momentum. *GPS World* 1 (1990), č.5, s.12-18.
- [42] GPS Launch, Satellite Constellation Status. *GPS World* 5 (1994), č. 4, s.18.
- [43] GPS Navigator. Airborne GPS/LORAN Navigation System. Firemní literatura Trimble. Sunnyvale, Trimble 1992.

- [44] GPS Now Meets US Coast Guard Carriage Requirements. ION Newsletter 4 (1994), č. 2, s. 1, 2.
- [45] GPS World Receiver Survey. GPS World 6 (1995), č. 1, s. 46-67.
- [46] Green, G.B. - Massat, P.D. - Rhodus, N.N.: The GPS 21 Primary Satellite Constellation. Navigation 36 (1989), č.1, s.9-24.
- [47] Haverland, M. - Redeker, A.: The Use of Differential GPS as Position Reference for Flight Inspection Purposes. Proceedings of Sixth International Flight Inspection Symposium. Washington, FAA 1990.
- [48] Hauf, M. a kol.: Geodézie. Praha, SNTL 1989.
- [49] Havlena, V. - Štecha, J.: Moderní teorie řízení. Praha, ČVUT 1994.
- [50] Hollister, W.M. - Dodge, S.M.: An evaluation of differential Omega for general aviation area navigation. Navigation 22 (1975), č.3, s.259-272.
- [51] Hrdina, Z. - Pánek, P. - Vejražka, F. - Zuzák, Z.: Zpracování signálu systému GPS Navstar. [Výzkumná zpráva 131- 132/86.] Praha, ČVUT-FEL 1986.
- [52] Hrdina, Z. - Pánek, P. - Vejražka, F.: Příjem signálů systému Navstar experimentálním přijímačem. [Výzkumná zpráva 52-89/87/337. Praha, ČVUT-FEL 1987.
- [53] Hrdina, Z. - Vejražka, F.: Lineární filtrace. Slaboproudý obzor 51 (1990), č.1, s.12-19.
- [54] Hrdina, Z. - Vejražka, F.: Digitální radiová komunikace. [Skriptum]. Praha, ČVUT-FEL 1994.
- [55] Hora, L.: Vyšší geodézie. [Doplňkové skriptum]. Praha, ČVUT 1990.
- [56] ICAO Committee concludes that satellite technology is key to future air navigation. Aeronautical Satellite News, č. 9, June 1988, s.1.
- [57] ICAO Meeting Recommends ILS Extension. CNS Outlook 3 (1995), č. 4, s. 4.
- [58] Introduction to NAVSTAR GPS User Equipment. Los Angeles, US Air Force Space Division 1987.
- [59] ILS into GNSS: Aviation's Difficult Transition. GPS World 5 (1994), č. 7, s. 40 - 45.
- [60] Jacobs, I.M. - Salmasi, A. - Bernard, T.J.: The application of a novel two-way mobile satellite communications and vehicle tracking system to the transportation industry. San Diego, QUALCOMM 1990.
- [61] Johnson, N.L.: GLONASS Spacecraft. GPS World 5 (1994), č. 11, s. 51 - 58.
- [62] Johnston, G.T.: Recent Development in DGPS. In: Proceedings of DSNS 95, The Fourth International Conference on Differential Satellite Navigation Systems. Bergen 24-28 April 1995.
- [63] Kalman, R.E.: A New Approach to Linear Filtering and Prediction Problems. Journal of Basic Engineering, March 1960, s. 35-45.
- [64] Kao, W.: Integration of GPS and Dead-Reckoning Navigation System. ETH Zurich Abt. Reports 1994.
- [65] Kee, C. - Parkinson, B. - Axelrad, P.: Wide Area Differential GPS. Navigation, Journal of The Institute of Navigation 38 (1991), č. 2.
- [66] Klein, D. - Parkinson, B.W.: The Use of Pseudo-Satellites for Improving GPS Performance. In: Global Positioning System, Papers Published in NAVIGATION, Volume III. Washington, D.C., The Institute of Navigation 1986, s. 135-146.